

Til beslutningsforslag nr. B 80. Betænkning afgivet af retsudvalget den 14. maj 1987

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod våbentransporter

[af Ole Espersen (S) m.fl.]

Udvalget har behandlet beslutningsforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til justitsministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Et af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå er optrykt som bilag til denne betænkning.

Udvalget har endvidere modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

Danmarks Rederiforening,
Danmarks Skibsførerforening,
Dansk Skipperforening af 1942,
Dansk Styrmandsforening,
Maskinmestrenes Forening,
Metal, Søfart,
Radiotelegrafistforeningen af 1917,
Rederiforeningen,
Rederiforeningen for mindre skibe,
Svendborg Værft A/S,
Sømændenes Forbund og
Sø-Restaurationsforeningen.

Der er af et mindretal stillet ændringsforslag, hvorom henvises til de ledsagende bemærkninger.

Udvalget har intet imod, at de i justitsministerens besvarelse af spørgsmål nr. 16 indeholdte forslag til udformning af kommende lovgivning indgår i overvejelserne over udfærdigelsen af det endelige lovforslag.

Herefter indstiller et *mindretal* (Socialdemokratiets og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget) beslutningsforslaget til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *andet mindretal* (Det Konservative Folkepartis, Venstres, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) finder, at en gennemførelse af en lov, der generelt begrænser skibsfartens mulighed for at gennemføre visse transporter, vil være et afgørende brud på den hidtil førte danske skibsfartspolitik, som under skiftende regeringer altid har gået ud på at støtte en fri international skibsfart og bekæmpe ethvert forsøg på at lægge dansk skibsfart hindringer i vejen.

Et *mindretal inden for mindretallet* (Det Konservative Folkepartis, Venstres og Centrum-Demokraternes medlemmer af udvalget) kan således ikke medvirke til vedtagelse af det stillede ændringsforslag og indstiller beslutningsforslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling, mens et *andet mindretal inden for mindretallet* (Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) ikke kan medvirke til beslutningsforslagets gennemførelse.

Et *tredje mindretal* (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller beslutningsforslaget til *vedtagelse uændret*. Mindretallet anser det stillede ændringsforslag for at være en klar svækkelse af beslutningsforslaget.

Imidlertid vil beslutningen også med det stillede ændringsforslag betyde en indskrænkning i våbentransporter på danske skibe.

Mindretallet finder anledning til at bemærke, at spørgsmålet om våbentransport på

danske skibe udgør et væsentligt og centralt element i vurderingen af Danmarks troværdighed i internationale anliggender, navnlig i spørgsmål om fredelig løsning af konflikter.

Det er derfor afgørende, at der med beslutningsforslagets vedtagelse tilvejebringes grundlag for en væsentlig forbedret viden om det nuværende og fremtidige omfang af denne utiltalende og farlige levevej.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (S) tiltrådt af *mindretal* (RV):

Til teksten

1) Teksten affattes således:

»Folketinget pålægger regeringen senest ved Folketingets åbning 1987 at fremsætte forslag til lov om forbud mod våbentransporter til krigsførende lande og konfliktområder.

I. Lovforslaget udformes således, at det enten i et bilag eller i et udkast til bekendtgørelse udfærdiget i medfør loven indeholder en nærmere opregning af de våben og den form for krigsmateriel, hvorom der skal indføres forbud mod transport. I den forbindelse kan den tyske lovgivning med tilhørende lister tjene som forbillede, idet det dog understreges, at også reservedele med henblik på brug i våben samt materiel, der alene anvendes til fremstilling og vedligeholdelse af våben, bør være omfattet.

II. Lovforslaget skal indeholde en bemyndigelse til regeringen, hvorefter denne kan give forhåndsgodkendelser til rederier, der ansøger herom med henblik på transporter mellem bestemte lande under nærmere angivne vilkår.

III. Lovforslaget skal indeholde en bemyndigelse til regeringen med henblik på

udfærdigelse af bekendtgørelser om, hvilke områder der betragtes som krigsførende eller konfliktområder.

IV. Lovforslaget skal indeholde bestemmelser om, at alene forsætlige overtrædelser er strafbare, og at der ikke indføres forpligtelser til undersøgelse af containere m.v. i tilfælde, hvor den ansvarlige transportør ikke har haft grundlag for mistanke om, at transporten vedrører våben eller krigsmateriel.«

Bemærkninger

Hensigten med ændringsforslaget er at klargøre, hvilke typer af våben og krigsmateriel der skal være omfattet af godkendelsesordningen. Lovforslaget skal i denne henseende følge principperne i den tyske lovgivning. Sigtet med det oprindelige forslag fastholdes således, men administrationen vil kunne lettes, hvilket de forskellige organisationer har fremsat stærkt ønske om.

Det fastholdes også, at enhver våbentransport på danske skibe kræver godkendelse, men en godkendelse kan gives i forvejen til et ansøgende rederi med henblik på transporter mellem nærmere angivne lande. Hensigten med en liste over lande, der er krigsførende eller konfliktområder, er at undgå overflødige ansøgninger og overflødig administration. Imidlertid kan det jo være vanskeligt, også under hensyn til ændringer i forholdene, at have en liste, der med sikkerhed omfatter alle lande, der bør være omfattet, og der foreslås fortsat indført en principiel godkendelsesordning.

I debatten i anledning af det oprindelige forslag er det ofte blevet fremhævet, at den moderne containertrafik umuliggør et ansvar for våbentransporter, hvorfor containertrafikken simpelthen vil gå i stå. Hensigten er, at ansvaret alene skal gælde forsætlige handlinger.

Hagen Hagensen (KF) fmd. Annelise Gotfredsen (KF) Karen Thurøe Hansen (KF)

Grethe Fenger Møller (KF) Bjørn Elmquist (V) Birthe Rønn Hornbech (V)

Birgith Mogensen (CD) Inger Stilling Pedersen (KRF) Ole Espersen (S)

Henning Rasmussen (S) Korneliusen (S) Torben Lund (S) Lissa Mathiasen (S)

Jimmy Stahr (S) Leif Hermann (SF) Ebba Strange (SF) nfm.d.

Bernhard Baunsgaard (RV)

Partierne FP og VS havde ikke medlemmer i udvalget.

Et af udvalgets spørgsmål til justitsministeren og dennes svar herpå

Spørgsmål 16:

Ministeren anmodes om en teknisk gennemgang af vedlagte ændringsforslag til ovennævnte beslutningsforslag.

Svar:

Efter det oprindelige beslutningsforslag skal der gennemføres en lovgivning om, at transport af våben og krigsmateriel med danske skibe og andre transportmidler, der er underkastet dansk lovgivning, kun må ske, hvis Justitsministeriet har givet tilladelse hertil. Endvidere skal det altid være forbudt at transportere våben og krigsmateriel til krigsførende lande og til andre urolige områder eller igennem sådanne områder. Beslutningsforslaget opstiller i 5 punkter retningslinjer for, hvilke våben m.v. der tænkes omfattet af godkendelsesordningen og forbudet. Denne opstilling er som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 6 langt fra præcis. Endvidere forudsætter beslutningsforslaget, at Justitsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet skal udarbejde en liste over krigsførende lande, konfliktområder og andre urolige områder.

Efter ændringsforslaget skal der med forbillede i den tyske krigsvåbenliste foretages en nærmere opregning af de våben og den form for krigsmateriel, der omfattes af forbudet mod transport. Endvidere skal loven indeholde en bemyndigelse til regeringen, hvorefter der kan gives forhåndsgodkendelse med henblik på transporten mellem bestemte lande, samt en bemyndigelse til regeringen med henblik på udfærdigelse af bekendtgørelser om, hvilke områder der betragtes som krigsførende – eller konfliktområder. Endelig angiver ændringsforslaget, at alene forsætlige overtrædelser er straffbare, og at der ikke indføres forpligtelser til undersøgelse af containere m.v. i tilfælde, hvor den ansvarlige transportør ikke har haft grundlag for mis-

tanke om, at transporten vedrører våben eller krigsmateriel.

Justitsministeriet finder, at ændringsforslaget i nogen grad vil reducere de problemer for skibsfarten, som det oprindelige beslutningsforslag ville medføre. Forslaget vil endvidere betyde nogen lettelse for administrationen. Som nævnt i de sidste afsnit af dette svar vil ændringsforslaget dog være udtryk for et afgørende brud på hidtidig dansk søfartspolitik og medføre praktiske vanskeligheder for dansk søfart.

Udenrigsministeriet har oplyst følgende om muligheden for at opstille en liste over områder, der betragtes som krigsførende – eller konfliktområder:

»Ifølge beslutningsforslagets punkt III skal der kunne udfærdiges en bekendtgørelse om, »hvilke områder der betragtes som krigsførende eller konfliktområder«.

Ud fra en udenrigspolitisk synsvinkel forekommer det uhensigtsmæssigt at operere med en sådan offentlig negativliste. Såfremt listen skal være udtømmende, dvs. omfatte samtlige lande/områder, hvortil transport ikke på forhånd kan anses for ubetænkelig, vil den i givet fald blive særdeles omfattende, hvortil kommer, at der løbende vil være behov for justeringer af listen. I administrationen af våbeneksportpolitikken er man meget tilbage for udarbejdelse af en sådan negativliste.

En udenrigspolitisk mere komfortabel option vil være udarbejdelse af en begrænset negativliste alene omfattende oplagte lande/områder, hvortil transporter ikke kan tillades. En sådan liste vil kunne indskrænkes til Sydafrika, regulært krigsførende lande samt områder, hvor tilstandene er markant ustabile og urolige (borgerkrig etc.).

Med en sådan liste vil de »sorte« områder være defineret. Den i beslutningsforslagets punkt II indeholdte bemyndigelse vil samtidig definere de »hvide« områder. De resterende »grå« områder, som vil udgøre største-

parten af verden, vil være sådanne, hvor der må tages konkret stilling fra ansøgning til ansøgning.

Denne formel forekommer såvel udenrigspolitisk som administrativt at være en farbar vej.«

Efter Justitsministeriets opfattelse medfører forslaget om, at der skal kunne udstedes forhåndsgodkendelser til bestemte rederier vedrørende transporter til bestemte lande unødigt administration. Af hensyn til skibsfarten og til den myndighed, der skal administrere en eventuel lovgivning, forekommer det mere hensigtsmæssigt i en bekendtgørelse at godkende transporter generelt til bestemte lande og områder. En sådan fremgangsmåde svarer til reglerne i den tyske lovgivning. Endvidere vil man – om end i begrænset omfang – kunne opnå en lettelse ved at fastsæt-

te en negativliste, hvor tilladelser ikke kan gives, og hvor det således på forhånd ligger klart, at der ikke er anledning til at indsende en ansøgning.

Justitsministeriet må dog bemærke, at en gennemførelse af en lov som skitseret i ændringsforslaget vil være et afgørende brud på den hidtil førte danske skibsfartspolitik, som under skiftende regeringer altid har gået ud på at støtte en fri international skibsfart og bekæmpe ethvert forsøg på at lægge dansk skibsfart hindringer i vejen.

Man skal endvidere bemærke, at »de grå områder« som anført af Udenrigsministeriet vil udgøre størsteparten af verden, hvorefter en gennemførelse af den skitserede lovgivning vil medføre praktiske vanskeligheder for dansk skibsfart.